

DOI: 10.30495/jss.2022.1956601.1452

Research Paper

**Exploring the Lived Experiences of Shared Identity in Families
Located at Different Stages of the Family Life Cycle
(Case Study: Karaj)**

Fatemeh Zamani Alavijeh

Ph. D. Student in Sociology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Omid AliAhmadi

Assistant Professor in Sociology, Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran (corresponding author). E- mail: omidaliahmadi@aiau.ac.ir

Majid Kashani

Assistant Professor in Social Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Fariba Shayegan

Professor in Social Sciences, Amin University of Police Sciences, Tehran, Iran.

Ali Roshanaei

Assistant Professor in Sociology, Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran.

The concept of family life cycle focuses on the changes that families experience over time in their structure and relationships; Families go through various transitions and stages over time that lead to new relationships between members; In other words, as families move through the family life cycle, their internal relationships change. The purpose of this study is to investigate the shared identity experiences of families located at different stages of the family life cycle. This research has been done with qualitative methodology and grounded theory method. The participants were 80 people who were selected by purposive sampling method of whom 20 people were assigned to each period of the life cycle (except for the empty nest stage). Data were collected through semi-structured interviews to achieve theoretical saturation and were analyzed using open, axial and selective coding steps. The results show that, the family life cycle has different stages that despite the common features they have with each other; each stage has certain characteristics that can represent that stage. It was also found that, in the study population, families at different stages of the life cycle had shared experiences that are affected by economic and social problems. These experiences included illness, family well-being, housing purchase, children's academic achievement, high cost of living, investing in future housing, self-health, children's future, and starting a business.

Conflict of interest:

ACCORDING TO THE AUTHORS, THE ARTICLE DID NOT HAVE ANY CONFLICT OF INTEREST.

Key words: *Family, Life Cycle, Lived Identity Experiences.*

کنکاشی بر تجارب زیسته هویتی مشترک در خانواده‌های واقع در مراحل مختلف چرخه زندگی خانوادگی (نمونه مطالعه: شهر کرج)

فاطمه زمانی علویجه^۱

امیدعلی احمدی^۲

مجید کاشانی^۳

فریبا شایگان^۴

علی روشنائی^۵

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۴۰۱/۳/۲۵

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱/۲۴

چکیده

مفهوم چرخه زندگی خانوادگی روی تغییراتی تمرکز می‌کند که خانواده‌ها در طول زمان در ساختار و روابطشان، تجربه می‌کنند؛ خانواده‌ها در طول زمان، انتقال‌ها و مراحل مختلفی را پشت سر می‌گذارند که باعث به وجود آمدن روابط جدید در بین اعضا می‌شود؛ به بیانی دیگر، همان‌طور که خانواده‌ها در مسیر چرخه زندگی خانوادگی پیش می‌روند، روابط درونی‌شان تغییر می‌کند. هدف از این پژوهش بررسی تجارب زیسته هویتی مشترک خانواده‌های واقع در مراحل مختلف چرخه زندگی خانوادگی می‌باشد. این پژوهش با روش‌شناسی کیفی و به شیوه گراند تئوری انجام شده است. مشارکت کنندگان ۸۰ نفر بودند که به روش نمونه‌گیری هدف‌مند انتخاب شدند، به هر دوره از چرخه زندگی ۲۰ نفر اختصاص یافت (به جز مرحله آشیان خالی). داده‌ها به وسیله مصاحبه نیمه ساختار یافته تا رسیدن به اشباع نظری گردآوری و با استفاده از مراحل کدگذاری باز، محوری و انتخابی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان می‌دهد که چرخه زندگی خانواده دارای مراحل مختلفی است که با وجود ویژگی‌های مشترکی که با یکدیگر دارند، هر مرحله از ویژگی‌های خاصی برخوردار است که می‌تواند معرف آن مرحله باشد. همچنین مشخص شد که در جامعه مورد بررسی خانوادگی واقع در مراحل مختلف چرخه زندگی تجارب زیسته هویتی مشترکی داشتند که تحت تأثیر مشکلات اقتصادی و اجتماعی می‌باشند. این تجارب شامل ابتلا به بیماری، رفاه خانواده، خرید مسکن، پیشرفت تحصیلی فرزندان، بالا بودن هزینه‌های زندگی، سرمایه‌گذاری برای تهیه مسکن آینده، سلامتی خود و خانواده، آینده فرزندان و راه‌اندازی کسب و کار بود. واژگان کلیدی: خانواده، چرخه زندگی، تجارب زیسته هویتی.

۱. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد آشتیان، دانشگاه آزاد اسلامی، آشتیان، ایران (نویسنده مسئول).

E-mail: omidaliahmedi@aiau.ac.ir

۳. استادیار گروه علوم اجتماعی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۴. استاد گروه علوم اجتماعی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران.

۵. استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد آشتیان، دانشگاه آزاد اسلامی، آشتیان، ایران.

مقدمه

تا نیمه سده نوزدهم خانواده پدیده‌ای مقدس و ایستا و بدون تغییر در نظر گرفته می‌شد. خانواده مظهر عشق و عدالت بود. بنابراین به پیرامون خانواده و قانون‌های ازدواج و انواع روابط خویشاوندی تا اندازه‌ای توهین محسوب می‌شد. از نیمه سده نوزده تا آغاز سده بیست دوران تقدس‌زدایی از خانواده آغاز می‌شود و خانواده از تعهدی آسمانی به تعهدی انسانی تغییر شکل می‌دهد. از آغاز سده بیست تا نیمه سده بیستم خانواده به سمت تخصصی شدن سیر می‌کند و سه مبحث خانواده، خویشاوندی و ازدواج از هم مجزا می‌شود. خانواده یک نظام و یک سیستم است و هرکنش و واکنشی در آن به منزل الگویی برای فرزندان است. فرزندان در ارتباط‌های آینده و کنش‌های خود از آموزه‌های‌شان در خانواده بهره می‌برند (۳۲).

صنعتی شدن بسیاری از کارکردهای خانواده گسترده را به سایر عوامل اجتماعی منتقل کرده است. بنابراین خانواده هسته‌ای مدرن بیشتر و بیشتر در کارکرد متمایز شده تا جایی که به دو کارکرد کاهش یافته است: اجتماعی شدن، تثبیت فردی. پس هر چه صنعتی شدن جامعه را به موقعیتی آنومیک هدایت می‌کند، جامعه اهمیت کارکرد اجتماعی شدن و ثبوت را که تنها از عهده خانواده بر می‌آید گوشزد می‌کند. از طرفی صنعتی شدن خانواده را در این دو کارکرد نیز تهدید می‌کند. اشتغال زن باعث لطمه زدن به اجتماعی شدن کودک می‌شود. خانواده را غیرثابت و ناستوار می‌کند. همه چیز قبلاً در خانواده استوار شده بود. مثل ساخت پایگاه- نقش، ارزش‌ها و هنجارها به شدت ریشه‌دار و عمیق بود. اما صنعتی شدن ایده برابری فردی را در میان اعضای خانواده به ارمغان آورد (۳۰).

خانواده مفهومی پویا و سیال است. در واقع زمانی که فرد در یک خانواده به دنیا می‌آید رشد می‌کند و خانواده دیگری تشکیل می‌دهد و در خانواده جدید نیز فرزندان به دنیا می‌آیند و رشد می‌کنند. این فرایند موجب شکل‌گیری چرخه زندگی خانوادگی می‌شود که از دوران کودکی تا پیری ادامه می‌یابد و در هر دوره تابع عواملی است. مفهوم چرخه زندگی خانوادگی^۱ روی تغییراتی تمرکز می‌کند که خانواده‌ها در طول زمان در ساختار و روابط‌شان، تجربه می‌کنند؛ خانواده‌ها در طول زمان، انتقال‌ها و مراحل مختلفی را پشت سر می‌گذارند که باعث به وجود آمدن روابط جدید در بین اعضا می‌شود؛ به بیانی دیگر، همان طور که خانواده‌ها در مسیر چرخه زندگی خانوادگی پیش می‌روند، روابط درونی‌شان تغییر می‌کند (۱۱).

چرخه زندگی خانوادگی توصیف تغییرات در اندازه، ترکیب و کارکرد خانواده می‌باشد. نظریه پردازان ایرانی ضمن قبول دگرگونی خانواده ایرانی در سال‌های اخیر این تغییرات را با گفتمان گذر از سنت به مدرنیته توضیح داده‌اند. ویژگی‌های خانواده مدرن ایرانی بیشتر با تأکید بر دگرگونی در فرایند انتخاب همسر، تغییر نقش زنان در خانواده و جامعه، تحصیلات و کار کردن زنان در کنار مردان در خارج از خانه، و بر هم خوردن مناسبات خانوادگی می‌باشد (۱۹).

^۱. Family life cycle

همچنین تغییرات جمعیت‌شناختی و تغییرات کارکردی خانواده مانند تغییر در مجموعه‌ای از کارکردها و تعهدات خانوادگی است که در جریان فردی شدن خانواده کمرنگ شده و اهمیت خود را از دست داده است، مانند مراقبت از کودکان و سالمندان. همچنین نقش‌هایی که مردان و زنان به شکل سنتی ایفا می‌کردند دچار تحول شده است و الگوی زندگی در خانواده‌های صنعتی تغییر یافته به طوری که بخشی از معضلات و آسیب‌های اجتماعی امروز ناشی از تغییر در ویژگی‌های خانوادگی و کمرنگ شدن روابط عاطفی در آن‌ها می‌باشد. چرخه زندگی خانوادگی روی تغییراتی تمرکز می‌کند که خانواده‌ها در طول زمان در ساختار و روابطشان، تجربه می‌کنند؛ خانواده‌ها در طول زمان، انتقال و مراحل مختلفی را پشت سر می‌گذارند که باعث به وجود آمدن روابط جدید در بین اعضا می‌شود؛ به بیانی دیگر، همان طور که خانواده‌ها در مسیر زندگی خانوادگی پیش می‌روند، روابط درونی‌شان تغییر می‌کند (۲۱). کارتر و مک‌گلدریک^۱ چرخه زندگی خانوادگی را این گونه تعریف می‌کنند: «روند رشد و تحول حیات خانواده که با گذر زمان شکل می‌گیرد». نظریه‌پردازان تقسیم‌بندی گوناگونی از روند رشد و تحول خانواده داشته‌اند (۳). برای نخستین بار دووال^۲ مطرح کرد که خانواده از هشت مرحله عبور می‌کند و هر مرحله دارای تکالیف محوری خاص خود می‌باشد (۶). این مراحل شامل دوران نامزدی و عقد، خانواده‌های بدون فرزند، خانواده‌های دارای فرزند پیش دبستانی، خانواده‌های دارای فرزند دبستانی، خانواده‌های دارای فرزند نوجوان، مرحله ترک خانه توسط فرزندان، مرحله آشیانه خالی، خانواده‌های سالمند (از بازنشستگی تا مرگ) می‌باشند (۱۰).

امروزه خانواده ایرانی در معرض تحولات شدید اجتماعی قرار دارد و از شکل خانواده سنتی به خانواده هسته‌ای تغییر یافته است. بدیهی است دوره‌های تحول خانواده‌ها نیز نسبت به گذشته تغییر پیدا کرده است. با توجه به تغییرات خانواده در کشورهای غربی و رواج تفکرات فمینیستی، خانواده‌ها دچار آسیب جدی شده‌اند. به عنوان مثال از دستاوردهای نظام فکری فمینیستی، دگرگونی در ساختار خانواده، سوق دادن به مشاغل عمومی و تضعیف نقش ویژه مادران در نهاد خانواده است (۴)، به گونه‌ای که خصومت علیه خانواده به حدی رسیده است که لفظ خانواده (Family) در بیانیه‌ها حذف شده و به جای آن از کلمه اهل خانه (House Hold) استفاده کرده‌اند. در نظام فکری فمینیسم، خانواده را جایگاه اصلی پابرجایی ستم، زندان کارهای خانگی، اصلی‌ترین نهاد نظام مردسالاری، مانعی برای تساوی حقوق زنان با مردان، و مهم‌ترین عامل فرودستی زنان تلقی کرده است که برآیند این اندیشه، سبب تضعیف نهاد خانواده و سست شدن روابط خانوادگی در جوامع غربی شد؛ به طوری که متفکران و جامعه‌شناسان غربی از حذف شدن بنیان خانواده احساس خطر کرده‌اند (۲۸). نتایج یک پژوهش نشان داده است که شایع‌ترین مشکلات خانواده‌های مراجعه کننده به مراکز خانواده درمانی اصفهان عبارت هستند از: مشکلات ارتباطی همسران (۳۶/۴ درصد) مشکلات روان‌پزشکی (۲۶/۷ درصد) مشکلات اجتماعی و بزهکاری (۱۱/۲

^۱. Carter & McGoldrick

^۲. Duvall

درصد). شایع‌ترین شکایات مربوط به روابط پاتولوژیک، مشکلات عاطفی و وابستگی به مواد بوده است (۸). همچنین کاهش نرخ ازدواج و زاد و ولد و افزایش نرخ طلاق و جدایی، ممکن است به کاهش میزان تعهد و وابستگی به جامعه و نیز کاهش اعتماد به تمامی افراد دیگر و از جمله افراد ناآشنا شود. از آن جا که خانواده، محل اصلی پیدایش هنجارهای رفتاری محسوب می‌شود، اگر افراد در خانواده‌های خود با روابط یاری‌گرانه مواجه نشوند، احتمال همکاری آن‌ها با دیگران در جامعه نیز کاهش می‌یابد (۲۹).

بر اساس گزارش شورای عالی جوانان (۱۳۸۳)، گرایش جوانان به تشکیل خانواده به نحو چشمگیری نسبت به قبل کمتر شده است. تأخیر در ازدواج و تشکیل خانواده آثار سو فراوانی برای فرد و جامعه در پی خواهد داشت. مهم‌ترین اثر آن از نظر جمعیت‌شناختی ایجاد دگرگونی در الگوهای زاد و ولد است. کاهش فراگیر باروری در کشورهای مختلف از جمله ایران، بیشتر نتیجه ازدواج در سنین بالاتر است. علاوه بر این، ازدواج افراد در سنین بالاتر می‌تواند ساختار خانواده، تعامل اعضای آن با یکدیگر و الگوهای رفتاری افراد خانواده را از طریق دگرگونی در چرخه زندگی خانوادگی متأثر کند (۱۵).

عدم آگاهی از چرخه‌های زندگی به وجود آورنده بسیاری از تنش‌ها و مشکلات خانواده‌ها است. از بدو تولد تا زمان مرگ زندگی مجموعه‌ای از دوران‌های انتقالی است که هر دوره یا مرحله پلی است بین دو دوره متفاوت از چرخه زندگی. در این دوران انتقالی فرایند تغییر و تحول با پایان یافتن یک مرحله و آغاز شدن مرحله دیگر دیده می‌شود. هر تغییر و ورود به مرحله جدید با خود نقش‌ها، وظایف، آسیب‌ها و خطرات خاصی را به همراه دارد. در هر مرحله فرد با چالش‌های جدیدی در زندگی مواجه می‌شود که باعث می‌شود تا تجارب و مهارت‌های جدیدی را کسب کند. گسترش و رشد این مهارت‌ها به فرد کمک می‌کند تا بر تغییراتی که هر خانواده با آن روبرو خواهد شد مؤثر باشد. گذر از مرحله مجرد به مرحله تأهل و گذر از مرحله سوم به دوره چهارم و ... همه و همه دوران‌های انتقالی در طول زندگی هستند. این مجموعه از دوران‌های انتقالی برای تبدیل به بحران از امکان بالقوه برخوردارند. وقوع بسیاری از وقایع در زندگی شخصی به راحتی قابل پیش‌بینی هستند و شخص باید خود را برای رویارویی با آن‌ها آماده کند. دوران‌های انتقالی ممکن است تدریجی و ناگهانی باشند و تأثیری مثبت یا منفی بر زندگی اشخاص بر جای گذارند. بنابراین افراد باید نحوه نگرش و عملکرد خود نسبت به الگوهای قدیمی در زندگی را تغییر دهد و برای زندگی خود در بنبوحه تغییرات برنامه‌هایی را طرح‌ریزی نموده و به الگوهای نوینی دست یابد (۷).

برای درک روند شکل‌گیری و تحول خانواده‌ها، بررسی و مطالعه چرخه خانوادگی از اهمیت زیادی برخوردار است. چرخه خانوادگی نشان می‌دهد که یک خانواده از چه مرحله عبور می‌کند و هر یک از این مراحل دارای ویژگی‌های خاصی است و اگر در هر مرحله خانواده دچار مشکلات اجتماعی و روانی شد بایستی بر مبنای ویژگی‌های همان مرحله به حل مشکل پرداخت. نظریه تحول خانواده، به چند دلیل برای مطالعات مربوط به خانواده، چارچوبی منحصر به فرد به حساب می‌آید:

- مفهوم چرخه زندگی خانوادگی پایه‌ای برای بررسی خانواده‌ها در طول زمان فراهم می‌آورد.
- بر تکالیف تحولی فردی اعضای خانواده و تکالیف تحولی خانواده‌ها در مراحل مختلف تحول‌شان تأکید می‌کند.

- به تشخیص استرس‌های خانواده در دوره‌های اساسی می‌پردازد.
- بر اساس چرخه زندگی خانوادگی خدمات، حمایت‌ها و برنامه‌های آموزشی برای خانواده‌ها فراهم می‌آورد (۶).

با توجه به این موارد ضروری است تا مطالعه جامعی برای بررسی تحولات چرخه زندگی در خانواده‌ها صورت گیرد و این تحقیق گامی در شناخت چرخه زندگی در دوران گذار خانواده است. اهمیت این پژوهش به نحوه بررسی تجارب زیسته هویتی مشترک در خانواده‌های واقع در مراحل مختلف چرخه زندگی خانوادگی است. این روش بررسی موجب می‌شود با درک عمیق‌تر نسبت به چرخه زندگی و مراحل آن پردازیم. از طرف دیگر شهر کرج به عنوان شهری که در چند دهه اخیر به شدت از نظر اجتماعی و اقتصادی رشد کرده است و عمدتاً مهاجرانی از سایر استان‌ها را جذب کرده است دارای ویژگی‌های خاص اجتماعی است که این ویژگی‌ها بر خانواده‌ها نیز تأثیر گذاشته است. نتایج این تحقیق برای متولیان سازمان‌هایی که وظیفه ساماندهی به مسائل خانواده‌ها را بر عهده دارند مانند وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان جوانان که هدف آن‌ها کاهش آسیب‌پذیری به ارکان خانواده است مفید می‌باشد. خانواده به گروهی از افراد گفته می‌شود که با یکدیگر از طریق هم‌خونی، تمایل سببی، یا مکان زندگی مشترک وابستگی دارند. سازمان ملل متحد (۱۹۹۴)، نیز در آمار جمعیتی خود، خانواده را چنین تعریف می‌کند: «خانواده یا خانوار به گروه دو یا چند نفره‌ای اطلاق می‌شود که با هم زندگی می‌کنند؛ درآمد مشترک برای غذا و دیگر ضروریات زندگی دارند و از طریق خون، فرزندان، ازدواج، یا هم‌نسبت دارند. در یک خانواده ممکن است یک یا چند خانواده زندگی کنند، تمام خانوارها، هم خانواده نیستند.» (۱۰).

چرخه خانوادگی این گونه تعریف شده است: «روند رشد و تحول حیات خانواده که با گذر زمان شکل می‌گیرد» (۳). مفهوم چرخه زندگی خانواده توسط دووال (۱۹۷۷)، این چنین تعریف می‌شود: مراحل متوالی خاصی که با شکل‌گیری خانواده شروع شده و در خلال زندگی خانواده تا انحلال آن دوام می‌یابد (۶). مفهوم چرخه زندگی خانواده بر تغییراتی تمرکز می‌کند که خانواده‌ها در طول زمان، در ساختار و روابط خود تجربه می‌کنند. خانواده در گذر از این مراحل دستخوش تغییرات مهمی می‌شود و رویدادها و مراحل قابل پیش‌بینی خاصی را پشت سر می‌گذارند (مثل ازدواج، تولد نخستین فرزند، رفتن فرزندان از خانه، مرگ پدر بزرگ یا مادر بزرگ). این مراحل می‌تواند به خاطر تغییر در ساخت ترکیبی خانواده روی دهد، یا ممکن است در نتیجه یک تغییر اساسی در فرآیند خود پیروی اعضا (رفتن به مدرسه، ورود به است، معمولاً دنیای نوجوانی، بازنشستگی) حادث شود (۲۵).

در این پژوهش منظور از چرخه زندگی خانواده قرار گرفتن در یکی از مراحل چرخه زندگی بر مبنای دیدگاه دووال (۱۹۷۱)، می‌باشد که با توجه به سن بزرگ‌ترین فرزند و تکالیف و نقش‌هایی که زوجین دارند مشخص می‌شود. وی هشت مرحله را برای چرخه زندگی خانواده مطرح کرده است که در این پژوهش با توجه به اهداف پژوهش و بومی‌سازی بر اساس فرهنگ ایرانی و با توجه به آن که در فرهنگ ایرانی مردان بدون شغل مشخص و زنان خانه‌دار زیادی وجود دارند که زمان بازنشستگی آن‌ها قابل تشخیص نیست لذا دو مرحله آخر ادغام شده است.

مراحل چرخه زندگی خانوادگی: فرآیندی پویا از تغییرات که در خانواده رخ می‌دهد. این مراحل شامل شروع زندگی، پرورش فرزند، ترک آن‌ها، از دست دادن همسر می‌شود و عموماً به هشت مرحله تقسیم می‌شود:

۱. مرحله اول: شکل‌گیری خانواده

بزرگسالان به طور متوالی به دو گروه خانواده تعلق دارند. خانواده اول (اصلی) که شامل پدر و مادر و فرزندان است و خانواده پدری نامیده می‌شود و خانواده دوم خانواده‌ای است که اکثر افراد آن را تشکیل می‌دهند و آن شامل خود فرد، همسر و فرزندان است و خانواده تولیدمثلی نامیده می‌شود. این دو واقعیت بر یکدیگر تکیه دارند (جدایی‌ناپذیر هستند) و فرزندان خانواده پدری با گذشت زمان به والدین خانواده تولیدمثلی تبدیل می‌شوند. آن چه دووال در زمینه تکالیف تحولی مرحله اول چرخه زندگی خانوادگی پیشنهاد کرده است بدین قرار است:

- ایجاد یک اساس خانوادگی
- ایجاد یک انضباط مالی مشترک
- ایجاد یک الگوی قابل‌پذیرش برای دو طرف در زمینه این که چه کسی چه کاری را چه موقع انجام دهد.
- ایجاد روابط جنسی، که برای هر دو فرد رضایت‌بخش باشد.
- ایجاد الگوهای ارتباطی رضایت‌بخش.
- ایجاد شبکه‌ای از دوستان.
- ایجاد روابط کارآمد با خویشاوندان.
- تصمیم‌گیری دربارهٔ بچه‌دار شدن.
- تعیین معنا و ماهیت ارتباطشان با یکدیگر (۶).

در این مرحله، هنوز نظام‌های رفتاری دلبستگی، مراقبت جنسی در ارتباط با همسر شکل نگرفته و بروز نیافته باشند. در این مرحله معمولاً زوج ایرانی با هم زندگی نمی‌کنند و احتمال دارد فراوانی رابطه

جنسی اندک باشد و یا حتی رابطه جنسی به طور کامل وجود نداشته باشد. در همین راستا مطالعه هنلی^۱ نیز نشان داد که شریکان عشقی، معمولاً در اوایل رابطه خیلی سریع به دنبال برقراری رابطه جنسی نیستند (۱۲). بوس و اشمیت^۲ نیز دریافتند مردان بعد از آشنایی به مدت یک هفته، آماده برقراری رابطه جنسی با زنی جذاب هستند، در حالی که زنان قبل از برقراری رابطه جنسی با مردی جذاب، نیاز دارند که او را برای چندین ماه بشناسند (۲). بنابراین جنسیت نیز در این مسأله تأثیرگذار است. از سوی دیگر در این مرحله، زوج هنوز شناخت کامل و صحیحی از هم به دست نیاورده‌اند. از طرفی در اوایل رابطه علاقه، جذابیت و تلاش برای جلب نظر همسر بالاتر است. افراد تلاش می‌کنند تا بهتر رفتار کنند، حساس‌تر، پاسخگوتر و عاطفی‌تر باشند و در نتیجه رفتارهای منفی در این دوره کمتر دیده می‌شود. از طرفی در این دوران رفتارهای مجاورت‌جویی، حتی اگر افراطی باشند، احتمال دارد مورد پذیرش و حتی تشویق قرار گیرند. در مجموع اولاً احتمال کمتری وجود دارد که نایمینی‌ها و یا رفتارهای نامناسب بروز یابند؛ دوماً به دلیل شناخت محدود، احتمال زیادی می‌رود که طرف مقابل چنین علائمی را به درستی در نیابد. افزون بر این معمولاً افراد با فرض این که طرف مقابل می‌تواند نیازهای عاطفی و جسمانی شخص را بر طرف نماید، او را برای ازدواج انتخاب می‌کنند. البته در مواردی برداشت و ارزیابی فرد از طرف مقابل صحیح نبوده و به مرور تغییر می‌کند (۲۵). هازان و شاور^۳ نیز خاطرنشان ساخته‌اند که جاذبه اولیه میان دو فرد احتمالاً حاصل این است که یک فرد، فرد دیگر را قادر به ارضای نیازهای دلبستگی، مراقبت و جنسی در نظر می‌گیرد (۱۳).

۲. مرحله دوم: زندگی مشترک

پس از شروع زندگی مشترک، ساختار خانواده دوفره شکل می‌گیرد. انتظارات و تکالیف نقش‌ها وضع می‌شوند (۶). در تغییری در نقش یکی از اعضای خانواده، بقیه اعضا را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. روان‌شناسان و جامعه‌شناسانی که خانواده را به صورت نظام نقش‌ها و موقعیت‌های اجتماعی در نظر می‌گیرند، اغلب شروع موقعیت والدینی را یک بحران به حساب می‌آورند، زیرا این موقعیت ایجاب می‌کند که نظام دو نفری به نظام سه نفری که بیشتر استرس‌آور است، تبدیل شود. این جنبه منفی موقعیت والدینی است، اما از جنبه مثبت والدین تازه احساس می‌کنند که شریک شده‌اند و باید از یکدیگر مراقبت کنند. اولین کودک می‌تواند به پایدار شدن کانون خانواده کمک کند. در این مرحله وقت و توجه نسبتاً زیادی برای همسر صرف می‌شود و زمان با هم بودن بیشتر است. در نتیجه به مرور و با گذشت زمان، زوج به ارزیابی دقیق‌تری از یکدیگر می‌رسند. در این دوره نظام‌های رفتاری دلبستگی، مراقبت و رضایت جنسی در رابطه با همسر، در حال شکل گرفتن هستند. عشق و عواطف میان زوج بالاتر است؛ در نتیجه انتظار

¹. Hanley

². Buss & Schmitt

³. Hazan & Shaver

می‌رود نظام‌های رفتاری مذکور به طور مناسب فعال باشند. در این دوره اهمیت و شدت جاذبه جنسی و شهوت بیشتر است (۱۳). همچنین تعاملات مثبت و رضایت‌مندی زناشویی بالاتر است که این موارد با دلبستگی، مراقبت و رضایت‌مندی جنسی مرتبط هستند (۲۶).

۳. مرحله سوم: خانواده دارای کودک

یکی از مراحل مهم چرخه زندگی، فرزنددار شدن است هنگامی که زوجین برای اولین بار صاحب فرزندی می‌کند به دلیل افزایش وظایف آنان و استرسی که نقش جدید پدر و مادری برایشان فراهم می‌کند از زندگی جنسی خود ناراضی می‌شوند (۱۶). زمانی که کودک هنوز به مدرسه نمی‌رود، نقش‌های والدین بیشتر می‌شود. فشارهای اقتصادی تشدید می‌شود، کمبود وقت و نیازها خودنمایی می‌کند. والدین، از این که نمی‌توانند کارهای خود را هماهنگ کنند، ناراحت می‌شوند. همسر داری، کار، خانواده، بچه‌داری، روابط اجتماعی دست به دست هم می‌دهند و برای والدین جوان استرس (فشار روانی) می‌آفرینند. ایجاد هویت جدید به عنوان والد و کاهش هویت همسر بودن، برابر با تغییر در ماهیت و کیفیت تقسیم کار در خانواده و تغییر در کیفیت روابط همسران است. فرزندان مطالباتی شامل زمان و هزینه از والدین دارند؛ که استرس را در والدین افزایش داده و می‌تواند بر کیفیت روابط زوجین تأثیر جدی بگذارد (۳۱). تداخل نقش‌های والدینی با نقش‌های همسری، مسئله‌ای اساسی برای والدینی است که برای اولین بار صاحب فرزند می‌شوند. ناتوانی آن‌ها در ایفا و تمایز بین دو نقش، می‌تواند منجر به کاهش رضایت‌مندی آن‌ها شود و صمیمیت زوجی را شدیداً تهدید کند. زمانی که زوجین مسئولیت‌های اضافه شده برای مراقبت از کودک را بر عهده می‌گیرند، ممکن است هر شریک احساس کند که توجه متمرکز شریکش، از او به سوی کودک جابجا شده است. با توجه به ماهیت استرس‌زای انتقال به مقام والدینی هنگام تولد نخستین فرزند، در این دوره فراوانی رابطه جنسی و رضایت کاهش می‌یابد. از سوی دیگر تفاوت‌های جنسیتی در پاسخ به استرس، می‌تواند بر تجربه زنان و مردان از رضایت جنسی تأثیر بگذارد (۲۲). چرا که نشان داده شده است در بعضی موقعیت‌ها، فعالیت جنسی مردان تحت تأثیر استرس واقع نمی‌شود. با وجود کاهش رضایت و فراوانی جنسی، به نظر می‌رسد افراد به لذت بردن از رفتار جنسی در طول انتقال به والد شدن ادامه می‌دهند. تعارضات و تنش‌ها می‌توانند آگاهی، حساس بودن شریکان نسبت به یکدیگر و نیز پاسخگویی به نیازهای هیجانی شریک مقابل را دشوار سازند (۲۴).

بنا بر نظریه دلبستگی، هنگامی که افراد خودشان آشفته نباشند، یعنی نظام دلبستگی‌شان فعال نباشد، بیشتر می‌توانند به نیازهای شریک مقابل خود توجه مؤثر و همدلانه نمایند. بنابراین احتمالاً زمانی که سیستم دلبستگی فعال نباشد، رابطه میان سیستم مراقبت و جنسی قوی‌تر خواهد بود (۲۶).

هولستون و میلر^۱ بر روی زوج‌هایی که ۳۸ سال از ازدواج آن‌ها گذشته بود، به این نتیجه رسیدند که سبک دلبستگی نایمن با کیفیت زناشویی رابطه دارد. در حالی که چنین رابطه‌ای با سبک دلبستگی ایمن به دست نیامد (۱۴). هم‌چنین نژاد محمد نامقی در زوج‌هایی که کمتر از ۱ سال از ازدواج آن‌ها گذشته بود، رابطه‌ای میان سبک دلبستگی اجتنابی و کیفیت زناشویی نیافتند. در افرادی که بیش از ۳۱ سال از ازدواج آن‌ها می‌گذشت، ارتباط مستقیم میان اجتناب دلبستگی و کیفیت زناشویی مشاهده شد؛ به طوری که کاهش سبک دلبستگی اجتنابی، کاهش کیفیت زناشویی را در پی داشت. بنابراین یک متغیر نه تنها در طول زمان تغییر می‌کند، بلکه رابطه میان آن متغیر با سایر متغیرها نیز در طول زمان دگرگون می‌شود (۲۳). مدل نظری هازن و شاور (۱۹۹۴)، مطرح می‌کند شدت و اهمیت هر کدام از نظام‌های رفتاری دلبستگی، مراقبت و جنسی در طول روابط عاشقانه تغییر می‌یابند. آن‌ها اهمیت و شدت جاذبه جنسی و شهوت را در مراحل اولیه یک رابطه بسیار بالا می‌دانند. با این حال، به اهمیت اساسی مجاورت و نزدیکی در هر سنی اشاره می‌کنند و معتقدند که اگر نیازهای دو جانبه برای راحتی و ایمنی در نهایت ارضا نشوند، نارضایتی از رابطه به احتمال بیشتری رشد می‌یابد. بنا بر مدل فوق تصور می‌شود دوره زمانی بین دو الی سه سال در یک رابطه عاشقانه، کاهش اهمیت و شدت رفتار جنسی را نشان دهد و به طور معکوس دلبستگی و مراقبت ثابت نگه داشته شوند (۱۳). نکته مهم دیگر آن که حفظ سبک‌های دلبستگی اضطرابی، اجتنابی و هراسان خالص، برای مدت طولانی در رابطه با همسر دشوار است. چرا که رابطه‌ای طولانی مدت، گواه تعهد است. چنین تعهدی، در تضاد با انتظارات افراد اجتنابی و هراسان و نیز باورهای افراد اضطرابی است. در نتیجه ممکن است منجر به ترکیبی از باورها، شامل اضطرابی، اجتنابی و هراسان شود (۲۶).

۴. مرحله چهارم: خانواده با بچه دبستانی

کودک به مدرسه می‌رود و این موقعیت نقش والدین را کمی تغییر می‌دهد. کودک دبستانی، با دوستان و همبازی‌های خود روابط مهمی برقرار می‌کند. کودک دوست دارد با هم‌تایان خود در فعالیت‌های مختلف شرکت کند. این دوره تا اندازه‌ای هماهنگ و شادی‌آور است، زیرا والدین در عین حال که بر فرزند خود کنترل دارند، از مشاهده شکوفایی او در روابط با دوستان، کشف افق‌های تازه، علایق، کسب شناخت‌های مختلف و رشد استعدادهای پنهان او خوشحال می‌شوند. هم‌چنین، در مرحله چهارم، می‌توان از سه نوع الگوی زوجیت نام برد که عبارت‌اند از: (زوج‌های سنتی)، زوج‌های دو جنسیتی (آندروژن^۲)، و زوج‌های اجتنابی (دوری‌گزین). زوج‌های سنتی، با نقش‌ها و سبک زندگی سنتی جنسیتی (مردانه- زنانه) منطبق می‌شوند. وظایف زن و مرد کاملاً مشخص و تعیین شده است. این افراد نمی‌توانند دور از هم باشند. اهداف خانوادگی را بر اهداف فردی ترجیح می‌دهند. این خانواده‌ها دارای برنامه‌های

¹. Hollist & Miller

². Androgene

مشخص و منظم روزمره هستند. با تغییر سازگار نیستند. زندگی به صورت کلیشه‌ای و یکنواخت است. اعضای خانواده معمولاً، فضای خصوصی و اتاق‌های جداگانه ندارند. بدون حضور همه اعضای خانواده، غذا نمی‌خورند. حد متوسطی از هیجان‌های مثبت و منفی از خود نشان می‌دهند. صدای خود را خیلی بالا نمی‌برند. از به وجود آمدن تعارض در همه موارد، به جز موارد خیلی مهم، اجتناب می‌کنند و در حل تعارض‌ها کمتر، از شیوه‌های سطح بالا استفاده می‌نمایند. بعد از اتمام هر تعارض، آشکارا سعی در متقاعد نمودن طرف مقابل می‌کنند. پای‌بند مسائل مذهبی و ارزشی هستند، اختیار امور مالی در دست مرد است، مرد رئیس خانواده است، اعضای خانواده از همدیگر حمایت همه جانبه می‌کنند و در عین حال، توقع متقابل دارند. الگوی این خانواده‌ها، به صورت تکلیف‌گرا، وظیفه‌گرا است و عشق توأم با تعهد دارند. رضایت‌مندی بستگی به این دارد که هر دوی زوجین افرادی مستقل‌اند یا نه؟ چون افرادی که می‌خواهند مستقل باشند، نمی‌توانند وارد زندگی سنتی شوند. بر عکس، اگر یک مرد و زن سنتی، با هم ازدواج کنند، زندگی خوبی دارند و مشکلی پیدا نمی‌کنند (۲۵).

حالت آندروژن، با ترکیبی از صفات مردانه و زنانه مشخص می‌شود. این افراد تلاش می‌کنند در خانواده بین زن و مرد نقش‌های مساوی و برابر ایجاد کنند، و مرزبندی جنسیتی به وجود نیاورند که برخی از وظایف مردانه و برخی دیگر زنانه تلقی شود. آن‌ها، افرادی کارآمد و توانا و بسیار انعطاف‌پذیرند، و متناسب با موقعیت، نقش‌های خود را عوض می‌کنند. از این رو، برنامه‌های روزمره زندگی‌شان، متنوع و نامنظم است. افراد فضای شخصی و اتاق‌های مجزا دارند و ساعت‌ها می‌توانند جدای از هم باشند. اهداف خانواده برای‌شان اهمیت دارد، ولی، اهداف فردی را نیز، مدنظر قرار می‌دهند. برای حل تعارض از شیوه‌های مدرن بحث و جدل استفاده می‌کنند، سطوح بالایی از هیجانات مثبت و منفی را نشان می‌دهند. زوجین با یکدیگر مخالفت می‌کنند و سعی در متقاعد نمودن یکدیگر در طول حل تعارض دارند. با هم قهر نمی‌کنند و رابطه بالغ-بالغ و منطقی دارند. عشق آن‌ها توأم با صمیمیت زیاد است و وابستگی زیادی به هم ندارند. زوج‌های اجتنابی، با نقش‌های سنتی جنسیتی (مردانه-زنانه) منطبق می‌شوند، اما بر خلاف زوجین سنتی، به صورت موازی با یکدیگر زندگی می‌کنند. در منزل، مکان اختصاصی جدای از هم دارند، و از بروز هر نوع تعارضی جلوگیری می‌نمایند. مهارت‌های اندکی برای حل تعارض دارند، زمانی که تعارضی به وجود می‌آید، هر یک از زوجین نظر خود را بیان می‌کنند ولی، هیچ تلاشی برای متقاعد کردن طرف مقابل یا ایجاد توافق انجام نمی‌دهند. از این رو، مسائل حل نشده باقی می‌ماند، بحث‌های مربوط به تعارض‌ها، غیرهیجانی است (بیشتر روی موضوعات عقلانی بحث می‌کنند، تا عاطفی)، بحث‌ها خشک و منطقی است، انعطاف‌پذیری کمی دارند، و روابط جنسی‌شان خیلی محدود است. اگر چه، زندگی زناشویی‌شان باثبات است، ولی، رضایتی از زندگی‌شان ندارند. نکته مهم دیگر در مرحله چهارم چرخه زندگی خانواده این است که زوجین باید روابط خود را با خانواده اصلی و دوستان خود مجدداً، سازماندهی

کرده و جایی برای همسرشان در این روابط باز کنند، در غیر این صورت، با مشکلات متعددی مواجه خواهند شد (۱۸).

۵. مرحله پنجم: خانواده با فرزند نوجوان

یکی دیگر از مراحل مهم چرخه زندگی، نوجوانی است؛ این مرحله از چرخه زندگی می‌تواند دوره استرس‌زایی برای والدین باشد. ممکن است تغییرات زیستی، شناختی و اجتماعی نوجوان، سیستم خانواده را ناپایدار کرده و تأثیر منفی غیرمستقیمی به رابطه زناشویی داشته باشد و تعارضاتی را بین همسران به وجود آورد (۱۶).

فرایند پختگی نوجوان، طولانی‌ترین و دشوارترین چرخه زندگی خانوادگی را تشکیل می‌دهد. در این دوره نوجوان باید این فعالیت‌ها را انجام دهد: «او باید نقش‌های مربوط به هویت جنسی خود را بپذیرد، با افراد هم‌جنس و جنس مخالف روابط تازه‌ای برقرار کند. یاد بگیرد که از دلبستگی عاطفی والدین دور باشد. استقلال مالی به دست آورد. ارزش‌های خود را انتخاب کند. در جهت انتخاب شغل راهنمایی شود و از نظر اجتماعی احساس مسئولیت کند. در این میان والدین باید نگرش مثبت اتخاذ کنند و بدین وسیله جوی به وجود آورند که در آن نوجوان بتواند با آزادی اظهارنظر کند. هویت خود را به عنوان یک فرد مستقل به دست آورد و احساس کند که استقلال رأی و اندیشه دارد. در مرحله پنجم حیات خانواده، زوجین صاحب فرزند می‌شوند. شاید، ورود فرزندان مهم‌ترین شاخص در چرخه زندگی خانواده باشد. وقتی زوجین مبدل به والد می‌شوند، هر دو آن‌ها به نسل دیگری تبدیل شده‌اند و اینک باید مراقب نسل جوان‌تر از خود باشند. سایر اعضای هم که به نظام خانواده تعلق دارند، یک پله بالاتر می‌روند. به طور کلی، برای این خانواده جدید و نیز خانواده گسترده متعلق به آن، یک صف‌بندی عمودی جدید رخ می‌دهد. در این وضعیت، تکلیف اصلی آن است که ارتباط جدید اعضای خانواده با کودک در درون روابطی که از قبل با یکدیگر داشتند تنیده شود. در یک نظام خانوادگی رو به گسترش، باید بر تمامی این تکالیف غلبه کرد: گذر از مرحله انتقالی، قبول و تقسیم مسئولیت‌ها، شکیبایی و صبر، ایجاد قواعد محدود کننده و تحمل محدودیت در زمان‌های فراغت و تحرک شخصی (۹).

۶. مرحله ششم: خانواده به‌عنوان سکوی پرش

تا زمانی که فرزند ارشد خانواده ۲۰ ساله یا بزرگ‌تر می‌شود و تا زمانی که یکی از فرزندان بتواند کانون خانواده را ترک کند، خانواده نقش سکوی پرش را ایفا می‌کند. بزرگسال جوان استقلال و خود-محوری به دست می‌آورد و در نتیجه می‌تواند سبک زندگی، شغل و روابط عاشقانه خود را انتخاب کند. او خانواده را ترک می‌کند تا با دیگران و با شیوه‌ای دیگر زندگی کند. کار اصلی والدین این است که با این رفتارها و جنبه‌های مختلف آن سازگار شوند. تجربه دوره والدینی قبل از تولد کودک شروع می‌شود. از

اولین آگاهی از حاملگی، روابط درون خانواده شروع به تغییر می‌کند. به صورتی که زوجین خود را از نظر روانی و عملاً، برای انطباق با عضو جدید در درون سیستم خانواده مهیا می‌سازند. حاملگی، مستلزم انتقال از عشق به عشق تعهدی است که این ممکن است برای بعضی از زوجین دوره پراسترسی رمانتیک باشد، و برای برخی نیز، می‌تواند فرصتی برای رشد شخصی تلقی شود. آن دسته از زوجینی که انتظار دوره حاملگی، تولد کودک و اولین سال حیات کودک را دارند، عموماً با تمامی جنبه‌های این فرآیند بهتر انطباق حاصل می‌کنند (۲۵).

۷. مرحله هفتم: خانواده پس‌والدینی

مرحله پس‌والدینی از لحظه ترک خانواده به وسیله آخرین فرزند تا لحظه بازنشستگی پدر ادامه می‌یابد. ترک خانواده به وسیله فرزندان بزرگ به ویژه برای زنان می‌تواند طاقت‌فرسا باشد، زیرا آن‌ها هستند که خود را وقف فرزند می‌کنند و هویت مادری به خود می‌دهند. همچنین در این دوره برخی ناراحتی‌ها و حتی استرس منفی بروز می‌کند که تحت عنوان سندرم آشیان خالی از آن نام می‌برند، اما برخی مطالعات این فرضیه را تأیید نمی‌کند. بلکه بعضی از زن و شوهرها احساس شادی و رضایت می‌کنند و این دوره از زندگی خانوادگی را به عنوان دوره آزادی تازه در نظر می‌گیرند (۳).

همچنین این مرحله از زندگی خانوادگی، مرحله‌ای را تشکیل می‌دهد که در آن زن و شوهرها به دنبال مادر بزرگ و پدر بزرگ شدن هستند. پدر بزرگ شدن و مادر بزرگ شدن این احساس را به وجود می‌آورد که خانواده دوام پیدا خواهد کرد. در کنار آن رابطه نوه‌ها و پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها در صورتی که به یکدیگر نزدیک‌تر باشند، برای هر دو امتیازهایی خواهد داشت. این دور کودکان را در مقابل یک الگوی ناطق، مورخ خانواده، راهنما و رازدار قرار می‌دهد و در همین حال پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها احساس می‌کنند که کسانی آن‌ها را دوست دارند و در دوره‌ای که اجتماع چندان به آن‌ها بها (ارزش) نمی‌دهد، ضرورت دارند و به درد می‌خورند (۱۸).

به محض آن که فرزندان خانه را بدرود می‌گویند زن و شوهر سعی می‌کنند به زندگی یا روابط خود معنا بدهند. در این دوره برخی ناراحتی‌ها و حتی استرس منفی تجلی می‌کنند که تحت عنوان "سندرم آشیانه خالی" یا "سندرم آشیانه متروک" از آن‌ها نام می‌برند. ترک خانه به وسیله فرزندان می‌تواند برای زن و شوهرهایی که جای خالی روابط خود را با فرزندان پر کرده بودند، وحشت‌آور باشد. به محض آن که فرزندان خانه را بدرود می‌گویند زن و شوهر سعی می‌کنند به زندگی یا روابط خود معنا بدهند. در این دوره اگر فعالیت‌های جبرانی، به خصوص از سوی مادر انجام نشود در مواردی ممکن است پدر و مادر افسرده شوند. این امر به خصوص در مواردی صدق می‌کند که نقش عمده زن در زندگی، بزرگ کردن بچه‌ها و مادری کردن بوده و یا زن و شوهر به خاطر بچه‌ها زندگی مشترک ناگوارشان را تحمل کرده‌اند (۱۷).

۸. مرحله هشتم: خانواده پیر

این مرحله با بازنشستگی پدر آغاز می‌شود و با مرگ پدر و مادر پایان می‌پذیرد. بازنشستگی برای زن و شوهر سازگاری تازه‌ای ایجاب می‌کند، زیرا باید وقت خود را برنامه‌ریزی کنند و در جستجوی فعالیت‌ها و علائق تازه باشند. برای زوج‌های سالمند احساس امنیت عاطفی اهمیت زیادی دارد و شبکه اجتماعی یعنی مجموعه روابطی که فرد می‌تواند با خانواده، دوستان و اطرافیان خود داشته باشد، اجازه می‌دهد تا حمایت اجتماعی به دست آورد و این حمایت اجتماعی برای او دل‌بستگی، محبت، امکان ایجاد ارتباط و کسب کمک‌های لازم را ممکن می‌سازد (۳).

تجربه زیسته! شامل دنیایی است که برای هر یک از ما زندگی روزمره را می‌سازد. زندگی طبیعی و معمولی که ما را احاطه کرده است و بی آن که بخواهیم آن را مفهوم‌سازی و مفهوم‌پردازی کنیم، در ارتباطی دمادم با آن هستیم. تجربه زیسته (Erlebnis) در اصطلاح دیلتای عبارت است از یک تجربه بی‌واسطه و حضوری از چیزی؛ تجربه‌ای که در آن بین عالم و معلوم، بین تجربه‌گر و تجربه‌شونده، اتحاد و هویت برقرار است (۱۵).

بنابراین با توجه به آن چه گفته شد در این تحقیق سعی شده ویژگی‌های مراحل مختلف چرخه زندگی خانوادگی بررسی و تجارب زیسته هویتی مشترک در خانواده‌های واقع در مراحل مختلف چرخه زندگی خانوادگی بررسی گردد.

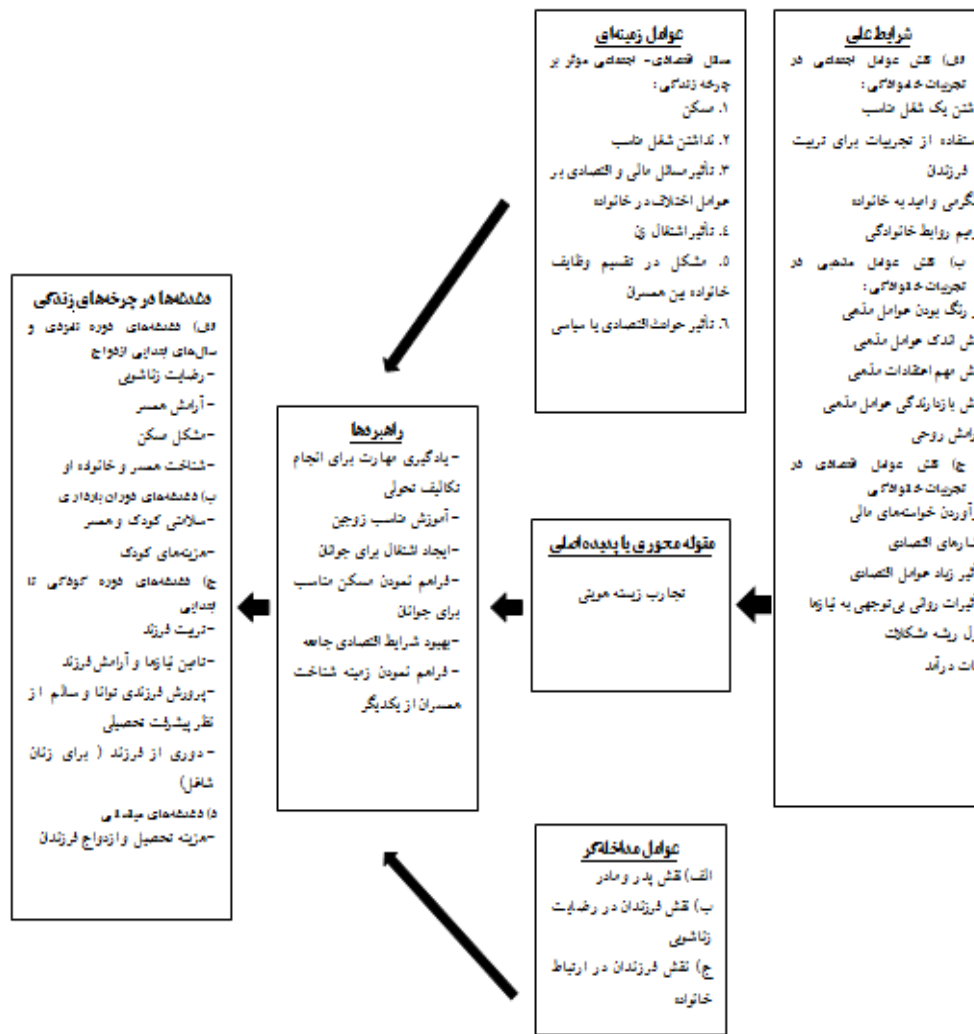
ابزار و روش

در این پژوهش از رویکرد کیفی و روش نظریه زمینه‌ای استفاده شده است. نظریه زمینه‌ای آفریند ساخت یک نظریه مدون از طریق گردآوری سازمان یافته داده‌ها و تحلیل استقرایی آن‌ها است (۲۰). در این پژوهش از طریق انجام مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختار یافته با حجم نمونه، نتایج جمع‌آوری و با استفاده از روش‌ها و تکنیک‌های تخصصی تجزیه و تحلیل می‌شود. جامعه آماری زوجین ساکن شهر کرج هستند که با شیوه‌های نمونه‌گیری هدف‌مند ۸۰ نفر از این جامعه انتخاب شدند. به این صورت که با بررسی پرونده‌های موجود در فرهنگسرا مصاحبه شوندگان دعوت شدند. ابزار پژوهش مصاحبه است. سؤال‌های اولیه مصاحبه با استفاده از مطالعات پیشین و پژوهش‌هایی که در این زمینه در ایران انجام شده بود، تنظیم شد. مدت مصاحبه با توجه به میزان تمایل پاسخ‌دهی آزمودنی‌ها از ۲۵ تا ۴۵ دقیقه به طول انجامید. اشباع داده‌ها، عامل اساسی اتمام نمونه‌گیری در مصاحبه است. در این پژوهش اطمینان از رسیدن به نقطه اشباع زمانی حاصل شده است که تحلیل مصاحبه سبب ایجاد کد جدیدی نشده باشد و مفاهیم متن در کدهای موجود جای گرفتند. در این پژوهش مجموعاً ۸۰ مصاحبه عمیق انجام شده است. فرایند تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه، با نسخه‌برداری از فایل‌های صوتی و ذخیره آن‌ها آغاز شد.

¹. Lived Experience

². Grounded theory

پس از جمع‌آوری داده‌ها، کدگذاری در سه مرحله، کدگذاری باز، کدگذاری محوری، کدگذاری گزینشی انجام گرفت. در مرحله کدگذاری گزینشی با انتخاب چند مقوله از میان مقوله‌های به دست آمده در کدگذاری محوری، به تعیین متغیرها و مؤلفه‌ها و طبقات اصلی پرداخته شد که مقوله‌های اصلی به دست آمد. در نهایت این مقوله‌ها هسته تشکیل دهنده مبنای اصلی الگوی پژوهش شدند. ضمناً برای کاهش عوامل مداخله‌گر از امکانات فرهنگسرا مانند اتاق مجزا و اطمینان بخشی به مصاحبه شونده‌گان استفاده شد. با توجه به موارد بیان شده مدل تحقیق بر این مبنا طراحی شده است.

شکل شماره (۱): مدل پژوهش

یافته‌ها

مشارکت‌کنندگان در این پژوهش شامل ۲۰ نفر (۲۵٪) مرد و ۶۰ نفر (۷۵٪) زن بودند که همگی با رضایت کامل و آگاهی از انجام پژوهش حاضر در مصاحبه‌ها شرکت نمودند. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آزمودنی‌ها به این صورت بود: ۲۱ درصد در سنین ۲۰-۲۹ سالگی، ۱۸ درصد از پاسخگویان در سنین ۴۰-۴۹ سالگی و ۲۰ درصد در سنین ۳۰-۳۹ سالگی قرار داشتند. ۲۱ درصد از همسران در سنین ۴۰-۴۹ سالگی و ۲۰ درصد در سنین ۳۰-۳۹ سالگی قرار داشتند. ۴۳ درصد از پاسخگویان دارای مدرک کارشناسی و ۳۲ درصد مدرک دیپلم داشتند. در زمینه تحصیلات همسر، ۴۷ درصد دارای مدرک کارشناسی و ۳۰ درصد دیپلم بودند. ۶۱ درصد از پاسخگویان کارمند و ۲۷ درصد خانه‌دار بودند. شغل ۶۰ درصد از همسران جامعه مورد مطالعه کارمند بود. ۴۵ درصد از پاسخگویان بین ۱ تا ۵ سال و ۴۵ درصد بین ۶ تا ۱۰ سال با همسران خود اختلاف سنی داشتند. ۷۱ درصد از پاسخگویان بین ۳-۶ میلیون و ۲۵ درصد فاقد درآمد بودند. ۷۵ درصد از پاسخگویان، درآمد همسر خود را ۳ تا ۶ میلیون و ۱۵ درصد بالاتر از ۱۰ میلیون اعلام کردند. بیش از ۴۸ درصد از پاسخگویان ۱ فرزند و ۳۰ درصد ۲ فرزند داشتند. ۱۹ درصد از فرزندان بین ۵-۱۰ سال، ۲۱ درصد بین ۱۰-۱۶ سال و ۲۱ درصد بین ۱۱-۱۵ سالگی قرار داشتند. از پاسخگویان سؤال شد آیا شخص دیگری در منزل شما سکونت دارد؟ یا با شما زندگی می‌کند؟ تقریباً ۹۴ درصد جواب منفی دادند. ۸۲ درصد از پاسخگویان هیچ نسبتی با هم نداشتند و ۵/۱۲ درصد فامیل دور یا نزدیک بودند.

این تحقیق در پی تفسیر کنشگران اجتماعی (خانواده‌های واقع در مراحل مختلف چرخه‌های زندگی در شهر کرج) از ساختارهای اجتماعی بر زندگی آنان است، آن‌گونه که تجربه‌اش می‌کنند و یا کنش‌هایی که در بستر اجتماعی از آنان سر می‌زند. یکی از نتایج قابل توجه پژوهش حاضر بیانگر آن است که پس از بررسی مصاحبه‌ها و استخراج کدهای اولیه و سپس کدهای ثانویه، مشخص گردید که تجربه زیسته افراد در خانواده‌های واقع در مراحل مختلف چرخه زندگی خانوادگی تحت تأثیر مشکلات اقتصادی و اجتماعی می‌باشد. طبق نتایج این تحقیق می‌توان بیان کرد که چرخه‌های زندگی خانوادگی در شهر کرج به شرح ذیل می‌باشد.

مرحله اول: از آن جایی که در جامعه ایران انتخاب همسر به دو شکل سنتی و مدرن صورت می‌گیرد و در هر دو شکل شناخت همسران از یکدیگر نسبتاً اندک است. بنابراین بخشی از انرژی آن‌ها صرف شناخت ویژگی‌های شخصیتی و خانوادگی یکدیگر می‌شود. در واقع در این دوره تجربه زیسته همسران در پی کسب هویت جدیدی است و سعی می‌کنند با ترکیب دو هویتی که تا پیش از این مستقل بودند، هویت جدیدی را کسب کنند.

دومین مرحله از چرخه زندگی دوران فرزندآوری و دوران بارداری زن در خانواده است. در این دوره مهم‌ترین دغدغه خانواده‌ها سلامتی کودک و مراقبت از کودک در دوران حاملگی و به دنیا آمدن است.

بیشتر پاسخگویان در زمان بارداری به فکر سلامتی کودک خود بودند و خواسته‌ها بیشتر به کودک معطوف می‌شد و شوهر نیز همین دغدغه را داشت.

سومین مرحله از چرخه زندگی یعنی از دوره کودکی تا دوران ابتدایی فرزند است. دغدغه پدر و مادر از سلامتی صرفاً جسمی به تربیت درست و آرامش کودک در محیط خانواده و مدرسه تغییر پیدا می‌کند.

مرحله چهارم زندگی زمانی است که والدین به مرحله میانسالی رسیدند و از طرف دیگر فرزندان در سنی هستند که باید مشکلات ادامه تحصیل، ازدواج و اشتغال آنان برطرف شود. در ابتدای این دوره هزینه‌های تحصیلی و ازدواج فرزندان دغدغه اصلی پدر و مادر است و در دوره انتهایی ترک منزل فرزندان و حمایت‌های مادی و معنوی از فرزندان را می‌توان مشغله پدر و مادر دانست.

مرحله پنجم از چرخه زندگی، مرحله سالمندی است. از دیدگاه پاسخگویان مهم‌ترین دغدغه در این دوره سلامتی جسمی و روحی همسران و موفقیت فرزندان است. در این دوره همانند دوره اول زندگی، نیازهای فردی در اولویت قرار می‌گیرد و از آن جایی که توان زوجین کاهش می‌یابد دغدغه‌های جسمی و روحی بیشتر می‌شود. در جدول (۱) نتایج کدگذاری‌ها محوری آمده است:

جدول (۱): نتایج کدگذاری محوری در مراحل چرخه زندگی

مؤلفه‌های اصلی	زیرمفوله‌ها
دغدغه‌ها در چرخه زندگی	۱. دغدغه‌های دوره نامزدی و سال‌های ابتدایی ازدواج، ۲. دغدغه‌های دوره بارداری، ۳. دغدغه‌های دوره کودکی تا ابتدایی، ۴. دغدغه‌های میان‌سالی، ۵. دغدغه‌های سالمندی، ۶. مهم‌ترین دغدغه فعلی، ۷. دغدغه‌های سرمایه‌گذاری برای آینده
نقش عوامل مؤثر بر تجربیات خانوادگی	۱. نقش عوامل اجتماعی در تجربیات خانوادگی، ۲. نقش عوامل مذهبی در تجربیات خانوادگی، ۳. نقش عوامل اقتصادی در تجربیات خانوادگی
مسائل اقتصادی-اجتماعی	۱. مهم‌ترین مسائل اقتصادی-اجتماعی، ۲. مشکل در تقسیم وظایف خانواده بین همسران، ۳. تأثیر حوادث اقتصادی یا سیاسی، ۴. مسائل مالی و اقتصادی از عوامل اختلاف در خانواده، ۵. تأثیر اشتغال همسر
نقش دیگران در چرخه زندگی	۱. نقش پدر و مادر، ۲. نقش فرزندان در رضایت زناشویی، ۳. نقش فرزندان در ارتباط خانوادگی
تغییرات در چرخه زندگی	۱. الگوهای برای فراغت یا سرگرمی، ۲. انگیزه‌ای برای تغییر مسیر زندگی، ۳. تغییر در رابطه با همسر، ۴. تأثیر اشتغال همسر، ۵. تنش با همسر

نتایج بررسی‌ها نشان داد که در بین این مقوله‌ها، تجارب زیسته هویتی مشترک در خانواده‌های واقع در مراحل مختلف چرخه زندگی خانوادگی شامل نگرانی‌های خانواده‌ها در خصوص مشکلات اقتصادی و اجتماعی است که نیازهای آنان را تحت‌الشعاع قرار داده است. تجارب زیسته هویتی مشترک را می‌توان در موارد زیر دسته‌بندی کرد و در هر دسته نمونه‌ای از گزاره‌های بیان شده از سوی مصاحبه‌شوندگان مطرح می‌شود:

ابتلا به بیماری (بیماری کرونا): به نظر می‌رسد بیماری فراگیر کرونا در حال حاضر مهم‌ترین دغدغه خانواده‌ها در همه مراحل زندگی است. نگرانی از بیماری کرونا برای همه اعضای خانواده‌ها از جمله همسران و فرزندان است.

«مهم‌ترین تنش زندگی با همسر رعایت کردن مسائل بهداشتی در دوران کرونا می‌باشد». رفاه خانواده: با توجه به میزان تکرار پاسخ‌ها مهم‌ترین نگرانی پاسخگویان رفاه خانواده است. با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی و عدم تناسب بین درآمد و هزینه‌ها، به نظر می‌رسد تأمین حداقل رفاه، نگرانی دائمی خانواده‌ها در همه چرخه‌های زندگی است.

«مهم‌ترین دغدغه ذهنی ما کسب و کار و درآمد و در نهایت رفاه می‌باشد». خرید مسکن: از آن جایی که مسکن مهم‌ترین هزینه در سبد خانوارهاست و این دغدغه در ابتدای زندگی و برای فرزندان وجود دارد. بنابراین تأمین مسکن و سرمایه‌گذاری برای آینده جهت خرید مسکن است.

«مهم‌ترین مسأله (اقتصادی، اجتماعی) که تاکنون در زندگی داشته‌ام وام برای خرید مسکن می‌باشد»

پیشرفت تحصیلی فرزندان: یکی از دغدغه‌های مهم خانوارها پیشرفت تحصیلی فرزندان از دوران مهد کودک و دوران ابتدایی تا مراحل دانشگاهی است. این دغدغه شامل هزینه‌های مادی (شهریه مدارس و دانشگاه‌ها) و انتخاب نوع رشته است.

«هم اکنون مهم‌ترین دغدغه ما آینده تحصیلی و پیشرفت و سر و سامان پیدا کردن بچه‌ها و فراهم کردن بیشترین و بهترین امکانات برای آن‌ها است».

بالا بودن هزینه‌های زندگی: با توجه به شرایط اقتصادی و میزان بالای تورم در جامعه، یکی از نگرانی‌های خانواده‌ها در همه مراحل زندگی است. با توجه به میزان ثابت درآمد در بیشتر خانواده‌ها و افزایش روزافزون هزینه‌ها به نظر می‌رسد بالا بودن هزینه‌های زندگی و مشکلات اقتصادی بسیاری از متغیرهای اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده است.

«مهم‌ترین دغدغه اقتصادی و مالی‌ام پایین بودن حقوق دریافتی و بالا بودن هزینه‌های زندگی می‌باشد».

سرمایه‌گذاری برای تهیه مسکن آینده: همان طور که اشاره شد مسکن یکی از مهم‌ترین هزینه‌های خانواده است و بخشی از درآمدهای ماهیانه هر خانواده جهت سرمایه‌گذاری برای تهیه مسکن آینده خانواده و مسکن فرزندان صرف می‌شود. این امر نگرانی‌های روانی زیادی برای خانواده‌ها ایجاد می‌کند و بخش زیادی از درآمدها به جای صرف هزینه‌های عادی زندگی، برای خرید مسکن در آینده پس‌انداز می‌شود.

«مهم‌ترین دغدغه ذهنی‌ام در زمینه سرمایه‌گذاری برای آینده خرید مسکن می‌باشد».

سلامتی خود و خانواده: امروزه با توجه به گسترش بیماری کرونا سلامتی در خانواده‌ها از اهمیت زیادی برخوردار است و با بالا رفتن سن والدین و کاهش توانایی‌های جسمی، اهمیت بیشتری می‌یابد.

«هم‌اکنون مهم‌ترین دغدغه سلامتی خودم و همسر و همه خانواده است.»

آینده فرزندان: آینده فرزندان شامل آینده شغلی، تحصیلی و ازدواج فرزندان است که با بالا رفتن سن فرزندان و در چرخه‌های سوم و چهارم زندگی ارزش زیادی پیدا می‌کند. بسیاری از خانواده‌ها در دوران میانسالی بخش زیادی از انرژی و درآمد خود را صرف آینده فرزندان می‌کنند.

«مهم‌ترین دغدغه من سرمایه‌گذاری برای آینده فرزندم می‌باشد که سعی کرده‌ام از طریق بیمه عمر و حتی پرورش صحیح و آموزش‌های لازم و توانا کردن دخترم این سرمایه‌گذاری را انجام دهم.»

راه‌اندازی کسب و کار: یکی از مهم‌ترین دغدغه‌ها پدران در خانواده به ویژه در ابتدای زندگی، راه‌اندازی کسب و کار جهت کسب درآمد بیشتر و ایجاد اشتغال برای فرزندان است. به نظر می‌رسد ایجاد کسب و کار دغدغه همیشگی خانواده‌ها باشد، اما در مراحل اولیه زندگی و در مرحله‌ای که فرزندان به سن کار و اشتغال می‌رسند اهمیت دو چندان پیدا می‌کند و خانواده‌ها سعی می‌کنند با ایجاد کسب و کار جدید مشکل اشتغال را حل کنند.

«مهم‌ترین دغدغه اقتصادی و مالی، راه‌اندازی کسب و کار و تولیدی بزرگ در جهت کمک به زنان بد و بی‌سرپرست است.»

البته در کنار مسائلی که در چرخه زندگی و به عنوان مهم‌ترین دغدغه‌های فعلی ذکر شد و از فراوانی بیشتری برخوردار بودند مشکلات دیگری مانند تهیه مایحتاج خانه و ازدواج فرزندان، تکرار روزمرگی، مهاجرت به خارج از کشور، نامشخص بودن آینده کشور از جمله مشکلاتی هستند که پاسخگویان به آن‌ها اشاره کردند.

بحث و نتایج

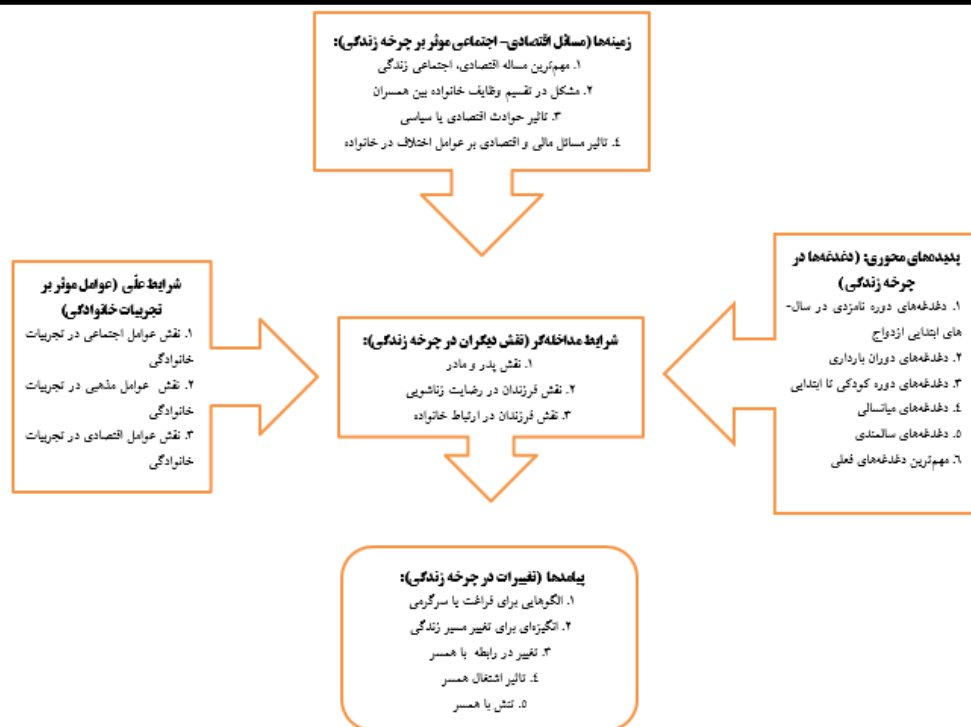
زندگی خانواده‌های ایرانی، جریانی است که از قرن‌ها پیش جریان داشته و طی هزاره‌ها به صورت خانواده گسترده و فرایند تولد تا مرگ فرزندان نیز در کنار پدر و مادر ادامه داشت. عموماً در خانواده‌های سنتی ازدواج در سنین پایین انجام می‌شد و جریان زندگی برای جوانان با رسیدن به بلوغ شروع و این فرایند تا مرگ ادامه می‌یافت اما با ورود تمدن جدید و تغییر در شکل خانواده‌ها، وضعیت تغییر یافت و خانواده‌ها به واحدهای کوچک هسته‌ای تغییر یافتند چرخه زندگی به علت خدمت سربازی و تحصیلات دیرتر شروع می‌شود و جوانان نسبت به گذشته تمایلی به ازدواج ندارند. با بروز مشکلات اقتصادی دوره‌ای بعد از انقلاب اسلامی، متغیرهایی مانند گرانی مسکن، هزینه‌هایی روزمره خانواده‌ها، هزینه ازدواج و تربیت فرزندان به مثابه عوامل کند کننده چرخه زندگی نقش پر رنگی در خانواده‌های ایرانی پیدا

کردند و علی‌رغم رفاه نسبی نسبت به گذشته، چرخه زندگی در چنبره‌ای از مشکلات اقتصادی و اجتماعی گرفتار شده است.

همان‌طور که یافته‌های نشان داده است مجموعه‌ای از عوامل اقتصادی و اجتماعی به طور مشترک در فرایند چرخه زندگی خانواده‌ها تأثیرگذار هستند. در ابتدای شروع زندگی عوامل اجتماعی مانند ناآشنایی طرفین نسبت به همسر و خانواده‌اش به عنوان عامل چالش‌برانگیز بر زندگی زوجین تأثیر می‌گذارد اما بعد از این دوره مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار، عوامل اقتصادی مانند خرید مسکن و دخل و خرج خانواده و تأمین اقتصادی فرزندان است. در واقع در شرایط امروزی که تحریم و تورم در جامعه حاکم است عوامل اقتصادی به عنوان متغیر تأثیرگذار مهم در طول زندگی زناشویی دیده می‌شود. علاوه بر این موضوع کرونا به عنوان یک عامل تهدیدزا در شرایط کنونی بر آرامش خانواده‌ها سایه افکنده است. به نظر می‌رسد در طول چند دهه تغییرات اساسی در تغییرات ساختی - کارکردی خانواده‌های ایرانی ایجاد شده است و خانواده‌ها از حالت گسترده به خانواده هسته‌ای تبدیل شدند. این وضعیت همراه با مشکلات اقتصادی و تورم، چرخه‌های زندگی را تغییر داد. این یافته با نتایج علی احمدی (۱)، همخوانی دارد که نتایج آن نشان داد که در جامعه مورد بررسی برخی از چشمداشت‌های نقشی خانواده و نهایتاً تعدادی از کارکردهای خانواده از نظر تقسیم جنسیتی چشمداشت‌ها در طول چرخه زندگی خانواده تغییر می‌یابند و برخی به نسبت پایدارند.

علاوه بر مشکلات واقعی مانند مشکلات اقتصادی مانند تهیه مسکن و هزینه‌های زندگی، مجموعه‌ای از باورهای غیر منطقی نیز در ذهن پاسخگویان وجود دارد که این باورها، چرخه زندگی را با مشکلات مواجه می‌سازد. باورهایی مانند ناامیدی از تغییر سبب کند شدن فرایند چرخه زندگی شده است. این یافته با پژوهش سلیمی و همکاران (۲۷)، همخوانی دارد که نتایج آن نشان داد باورهای غیر منطقی شامل، دلواپسی شدید، آمادگی برای سرزنش و ناامیدی نسبت به تغییر بیشترین میانگین نمره و باورهای غیر منطقی اجتناب از مسائل، بی‌مسئولیتی عاطفی و انتظار بالا از خود از کمترین میانگین نمره برخوردار بودند.

با توجه به عوامل تأثیرگذار، مدل تحقیق بر این مبنا طراحی شده است:

شکل (۲): مدل نتایج پژوهش کدگذاری شده موثر بر چرخه خانوادگی

پیشنهاد‌های کاربردی برای تحقیقات آتی

با توجه به شرایط نامناسب اقتصادی و همه‌گیری شدن بیماری کرونا، پیشنهاد می‌شود این پژوهش در زمان دیگری انجام شود تا این دو متغیر سایر عوامل را تحت تأثیر قرار ندهند. پیشنهاد می‌شود موضوع پژوهش به صورت کمی مورد بررسی قرار گیرد و نتایج این پژوهش از جنبه کمی نیز تحلیل شود. همچنین پیشنهاد می‌گردد تأثیر عوامل خاصی مانند فضای مجازی بر چرخه زندگی در پژوهش جداگانه‌ای بررسی شود. با توجه به بالا رفتن سن ازدواج و مشکلات اقتصادی که مانعی برای ازدواج جوانان هستند پیشنهاد می‌شود تأثیر متغیرهای پیش از ازدواج بر چرخه زندگی مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به نتایج پژوهش مهم‌ترین عاملی که از طرف خانواده‌ها در چرخه زندگی عنوان شده است عوامل اقتصادی و تبعات ناشی از آن است. در این زمینه لازم است از طرف نهادهای مسئول به ویژه دولت تدابیری اندیشیده شود تا خانواده‌ها دچار بحران مالی و به تبع آن اجتماعی نشوند. نمونه‌ای از تدابیر اقتصادی عبارت‌اند از:

(الف) ایجاد اشتغال برای همسران به طوری که مرد و زن بتوانند همزمان درآمدزایی داشته باشند.

(ب) کاهش هزینه‌های زندگی از طریق کنترل تورم.

ج) ارائه بسته‌های حمایتی - معیشتی در طی سال در چندین نوبت به خانواده‌های نیازمند.
د) همان طور که در نتایج تحقیق آمده مهم‌ترین مشکل خانواده‌ها تهیه مسکن است. در این زمینه پیشنهاد می‌شود دولت در قالب طرح‌های مسکن ارزان قیمت، تا حدودی مشکل مسکن در خانواده‌ها را حل نماید.

پیشنهاد می‌شود از آموزش مهارت‌های ارتباطی با فرزندان و همسر برای بهبود وضعیت زناشویی زوجین در مراکز آموزشی و مشاوره در کارگاه‌های آموزشی پیش از ازدواج استفاده شود. هم‌چنین با توجه به کاهش انعطاف‌پذیری شناختی زوج‌های دارای فرزند نوجوان، پیشنهاد می‌شود در پی چنین تغییراتی خانواده، نوجوان خود را برای آموزش مهارت‌های اجتماعی جدید در برخورد با مسائل جدی پیش رو یاری کند و با خروج اولین فرزند از خانه و گذر از بحران نوجوانی، والدین می‌توانند روابط خود را با دوستان و اطرافیان مجدداً بازسازی کنند.

اغلب خانواده‌ها نسبت به مراحل و چرخه زندگی درک درستی ندارند و اغلب بر مبنای تجربه در زندگی با آن مواجه می‌شوند. در این زمینه پیشنهاد می‌شود رسانه‌های جمعی به ویژه صدا و سیما برنامه‌های متناسب برای ورود هر یک از همسران به چرخه زندگی تدوین و در قالب فیلم و سریال یا برنامه‌های آموزشی پخش نماید. به نحوی که افراد قبل از رسیدن به مراحل حساس زندگی مانند فرزندآوری با وظایف خود آشنا شوند.

تعارضی منافع

«بنا بر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.»

منابع

1. Ali Ahmadi, O. (2001). Functional structural changes of the Iranian family in the life cycle (Case study of Kerman, 2000-2001). PhD Thesis, Azad University, Science and Research Branch, Tehran. [In Persian].
2. Buss, D. M., & Schmitt, D. P. (1993). Sexual strategies theory: an evolutionary perspective on human mating. *Psychological review*, Vol. 100. No. 2, P.p: 204-232.
3. Carter, B. and Mc Goldrick, M. (2004). *The expended family life cycle: individual, family, and social perspectives*. (Third Edition). NY: Pearson.
4. Cheraghi kootiyani, E. (2008). Femenism and familie's functions. *Marifat*, Vol. 131, No. 22, P.p: 87-108. [In Persian].
5. Dilthey, W. (1989). *Introduction to the Human Sciences*. Prentice Hall: Harvester Wheats.
6. Duvall, E. (1977). *Family Development*. (6th ed.). Philadelphia: Lippincot.
7. Ebrahimi, J. (2006). Life cycles. *Hamsahri Newspaper*. <https://images.hamshahrionline.ir/hamnews/1385/850228/world/asib.htm> [In Persian].
8. Ebrahimi, A., Sheikh Zeinoddini, S., & Merasi, M. (2011). The relationship between family pathology psychology and cognitive vulnerability (dysfunctional attitudes and interpersonal cognitive distortions). *Journal of Isfahan Medical School*, Vol. 29, No. 167, P.p: 2399-2390. [In Persian]
9. Ezazi, Sh. (2006). *Sociology of Family*, Tehran: Roshangaran Publications and Women's Studies. [In Persian].
10. Ghanbaripanah, A, Sharif Mustaffa, M., & Ahmad, R. (2013). Structural Analysis of Family Dynamics Across Family Life Cyclein Iran. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, Vol. 84, P.p: 486- 490.
11. Goldenberg, A., & Goldenberg, H. (2019). *Family Therapy*. Translated by Siamak Naqshbandi, Hossein Shahi Barvati & Elham Arjmand. Twenty-second edition, Tehran: Ravan Publishing. (Original language release date, 2008) [In Persian].
12. Hanley, J. W. (1997). *Tiger Soup Revisited the Involvement of Attachment, Caregiving, and Sexual Behavior Systems in Early Adult Romantic Relationships*. Doctoral dissertation, Simon Fraser University.
13. Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological inquiry*, Vol. 5 No. 1, P.p:1-22.
14. Hollist, C. S. & Miller, R. B. (2005). Perceptions of attachment style and marital quality in midlife marriage family reactions. *Academic Research Library*, Vol. 54, No. 1, P.p: 46-60.
15. Imanzadeh, A., Mohammadzadeh, S., & Alipour, S. (2017). Life experiences of female graduate students of Tabriz University from late marriage (phenomenological study). *Woman in culture and art*, Vol. 9, No. 4, P.p: 560-541. [In Persian].
16. Jamali, M., Fatehabadi, J., Ferdowsi, S., & Poorebrahim, T. (2017). Changes in the sexual satisfaction of married people at different stages of the life cycle, the first scientific conference on new approaches in the humanities. [In Persian].
17. Khaledian, M., Sohrabi, F., Soghari Ganji, A., & Karami Baghtighooni, Z. (2017). Comparison of the effectiveness of cognitive-behavioral group therapy and group meaning therapy on reducing depression and increasing life expectancy in empty nest syndrome. *Culture of Counseling and Psychotherapy*, Vol. 8, No. 92, P.p: 164-135. [In Persian].

18. Majd, M. (2013). Human in growth path, a set of mental health advice. Tehran: Nik Maaref.
19. Maleki, A., Rabiei, A., Shekarbeygi, A., & Balakhani, Q. (2015). The study of family individualization in Iran with emphasis on the structural and functional changes trend of families (from 1957 to 2014). *Women's strategic studeies*, Vol. 18, No. 69, P.p: 41-96. [In Persian].
20. Mansoorian, Y. (2007). What is grounded theory and what does it do? Special Issue of Conference on Information Science and Information Society, Isfahan: University of Isfahan. [In Persian].
21. McCarthy, L. A. (2006). Influences of couple conflict type, division of labor, and violated expectations on first-time parents' individual and marital well-being. Unpublished doctoral dissertation, University of Florida.
22. Mickelson, K. D., & Joseph, J. A. (2012). Postpartum body satisfaction and intimacy in first-time parents. *Sex roles*, Vol. 67, No. 5-6, P.p: 300-310.
23. Nejad Mohammad Tamghi, A. (2009). Investigating the relationship between attachment style and marital quality of employed renans according to the duration of their marriage. Master Thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Al-Zahra University, Tehran. [In Persian].
24. Péloquin, K., Brassard, A., Delisle, G., & Bédard, M. M. (2013). Integrating the attachment, caregiving, and sexual systems into the understanding of sexual satisfaction. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, Vol. 45, No. 3, P.p: 185-195.
25. Rahmatollahi, F., & Fatehizadeh, M. (2015). Pathology of married life. Available at www.iranpub.com. [In Persian].
26. Rezapour Faridian, R., Fallahzadeh, H., Seyed Mousavi, P., & Panaghi, L. (2019). The mediating role of the dimensions of care in the relationship between the dimensions of attachment and sexual satisfaction of couples in family life cycles, family counseling and psychotherapy, Vol. 8, No. 2, P.p: 67-45. [In Persian].
27. Salimi, S.H., Karaminia, R., Mirzamani, S.M., Khaghanizadeh, M., Karami, Gh., & Ramezani, A. (2005). Relationship between irrational beliefs and life cycle in divorce petitions. *Family Research*, Vol. 1, No. 3, P.p: 209-230. [In Persian].
28. Shafi'i Sarvestani, A. (2006). Islamic system and the issue of prostitution. Qom: Office of Women Studies and Research. [In Persian].
29. Smart, C., & Neale, B. (1999). *Family Fragments?* Malden: Polity Press.
30. Tavassoli, A. (2018). Review the degree of nuclear family affiliation among fathers and mother families among students. *Sociologyof education*, Vol. 7, P.p: 1-23. [In Persian].
31. Walsh, F. (Ed.). (2012). *Normal family processes: Growing diversity and complexity*. Guilford Press.
32. Zarean, M. (2013). The success of family and the effect of family of orientation on it. *Women's strategic studeies*, Vol. 15, No. 59, P.p: 191-228. [In Persian].